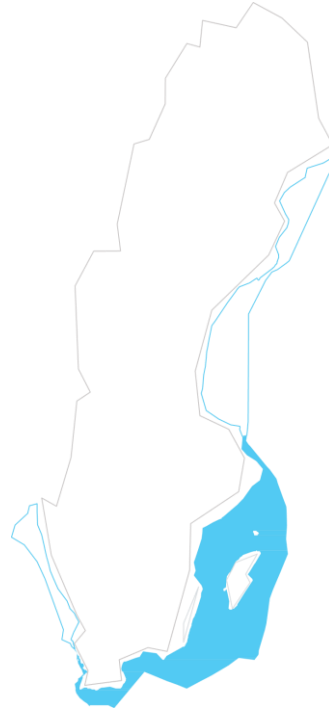

Projekt

Läänemere tegevuskava

Espoo
konsultatsioonidokument
Asja nr 396-18

Lühiversioon:

Väljavõte mere tegevuskava projekti IV ja V
peatükist ning keskkonnamõjude hindamise
kokkuvõttest

Koostatud 29.05.2018

Sissejuhatus

Lühiversioon rahvusvahelisteks konsultatsioonideks

Rootsi mere- ja veeamet esitab konsulteerimiseks Läänemere tegevuskava projekti koos juurdekuuluva keskkonnamõtjude hindamisega.

Käesolev on Läänemere riikliku tegevuskava projekti ja selle juurde kuuluva keskkonnamõtjude hindamise **kokkuvõtlik lühiversioon**.

Lühiversiooni aluseks on:

Läänemere tegevuskava projekt

- IV peatükk. Suunised kõige sobivamaks kasutamiseks
- V peatükk. Läänemere piirkonnad

Keskkonnamõtjude hindamine

- Kokkuvõte

Dokumendid on **tervikuna** kättesaadavad rootsi ja inglise keeles internetiaadressil www.havochvatten.se

Projekt põhineb pikaajalisel dialoogil

Tegevuskava projekt põhineb pikaajalisel dialoogil erinevate ametiasutuste, tegevusvaldkondade ja omavalitsusorganitega, samuti huvialaühenduste, teadusasutuste ja naaberriikidega.

Dokument esitab ettepanekud mere kõige sobivamaks kasutamiseks, erinevate omavahel sobimatute eesmärkide käsitlemiseks, riiklike ja avalike huvide haldamiseks.

Dialoog kolmes etapis

Rootsi meretegevuskavade üle on peetud dialoogi alates 2015. aastast. Tegevuskava koostamise varases staadiumis aastatel 2016–2017 toimus esimene võrdlemine. Nüüd, 2018. aastal, leiavad aset ametlikud konsultatsioonid.

Dialoogi etapid :

1. kooskõlastamine varases järgus (viidi läbi aastatel 2016–2017)
2. ametlikud konsultatsioonid (2018)
3. läbivaatamine (kevad 2019)

Läänemere tegevuskavadete projektid esitatakse valitsusele 2019. aasta detsembriks.

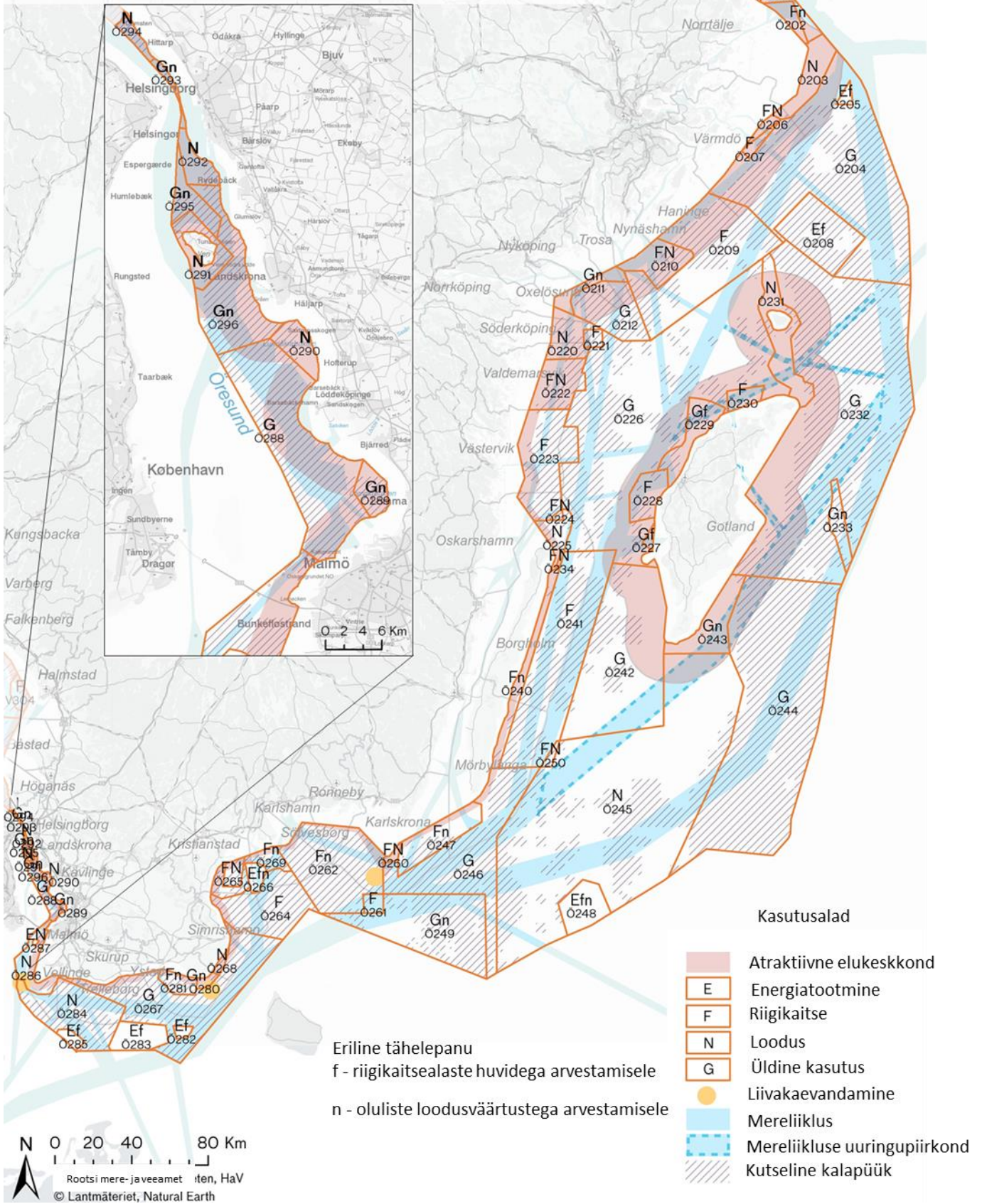
Väljavõte Läänemere tegevuskava projektist:

IV peatükk. Suunised kõige sobivamaks kasutamiseks

Läänemere tegevuskavas on suunised toodud nii tekstide kui ka kaartide kujul. Kaart näitab, milline kasutusala on vastavas merepiirkonnas kõige sobivam, näiteks kutseline kalapüük, laevaliiklus, energiatootmine. Kaardil on tähistatud ka alad, kus on eriti oluline arvestada loodusväärtuste ja riigikaitse huvidega. Peatükk sisaldab suuniseid erinevate kasutusalade kohta, märgib erilise tähelepanu vajadust ning annab juhised, kuidas erinevad kasutusala saaksid koos eksisteerida. Peatükis on ka kogu Läänemere tegevuskavaga hõlmatud ala ülevaatlik kaart.

Kaart on kättesaadav aadressil www.havochvatten.se/havsplanering

Kaart 1. Ülevaatlük Läänemere kaart koos Sundi väina suurendusega

Tegevuskava hõlmab kõiki sellesse kuuluvaid alasid: meri, merepinna kohale jääv ruum, merepõhi ning aluspinnas.

Kaardi ligikaudne skaala on 1:700 000 kuni 1:1 000 000.

Kõige sobivam kasutusviis

Kaardil tähistatud kasutusvaldkonnad on hinnatud antud piirkonnas kõige sobivamaks ning neid on eelistatud võrreldes teiste valdkondadega. Seetõttu peab igasugune muu kasutamine olema kooskõlas eelistatud kasutusvaldkondade vajaduste ja eeldustega.

Paljudel juhtudel on peetud samas kohas kõige sobivamaks mitut kasutusvaldkonda. Sel juhul on need kõik võrdselt eelistatud muude kasutusviiside ees. Kohtades, kus on märgitud rohkem kui üks kasutusvaldkond, peetakse võimalikuks nende kooseksisteerimist. Kasutused, mis peaksid hinnangu kohaselt suutma kõrvuti eksisteerida, peavad end mõnikord üksteise järgi kohandama. Esialgsel hinnangul on kooseksisteerimine võimalik ka riiklike huvide poolt hõlmataval alal ja riiklike huvide kahjustamise ilmset ohtu ei esine.

Kasutusvaldkonnad on tähistatud kaardil erinevalt:

- Neli kasutusvaldkonda – energia, riigikaitse, üldine kasutus ja loodus – on tähistatud igaüks oma tähega ning eraldatud piirkonda moodustava joonega. Igal piirkonnal on oma number, näiteks Ö200.
- Muud kasutusvaldkonnad on märgistatud oma tähistustega.

Kogu tegevuskavaga hõlmatud alal kehtivad järgmised põhimõtted:

- Andme- ja telefonisidekaablite, elektri kaablite, torujuhtmete ning gaasijuhtmete paigaldamist, käitamist ja hooldust tuleb võimaldada selleks sobivates kohtades.

Allpool on kirjeldatud erinevaid kasutusviise. Põhiliselt on kirjeldatud olulisi kasutusväärtusi, millele muud kasutusviisid ei tohiks avaldada negatiivset mõju.

Atraktiivne elukeskkond

Vaba aja veetmise, kultuuri ja looduse nautimise või turismi harrastamise alad.

Atraktiivsetes elukeskkondades on oluline, et oleksid olemas soodsad võimalused vabas õhus viibimiseks ning loodus- ja kultuurielamuste saamiseks. Need alad peavad olema inimestele ligipääsetavad, sinna peab olema võimalik kohale saada ning sealsetest väärtustest osa saada. Väärtuslikku loodus- ja kultuurikeskkonda on vaja säilitada nii praegustele kui ka tulevastele põlvkondadele. Kasutuse aluseks on riikliku tähtsusega alad vastavalt Rootsi keskkonnaseadustikule.

Energiatootmine

Energiatootmise piirkond.

Alade suurus, sügavus ning tuuletingimused on olulised eeldused energia tootmiseks tuuleenergia baasil. Samuti on oluline stabiilse aluspõhja olemasolu, kuhu kinnitada tuuleenergiajaamad. Tuuleparkide ehitamise, käitamise ja hooldamise alad peavad olema laevadele mugavalt ligipääsetavad. Maismaal peavad olema ühenduskohad elektri jaotamiseks ja edastamiseks.

F

Riigikaitse

Riigikaitsealase tegevuse ala.

Riigikaitsealase tegevuse alad võivad hõlmata erinevaid tegevusi ja rajatisi nagu õppuste alad ja laskealad ning nende mõjupiirkonnad.

G

Üldine kasutus

Ala ühiskondlikuks kasutamiseks.

Üldine kasutus tähendab seda, et ühtegi kasutusviisi pole peetud kõige sobivamaks. Kui üldine kasutusala langeb kokku mereliikluse, kutselise kalapüügi ja atraktiivse elukeskkonnaga, on nendel kasutusvaldkondadel eesõigus muu kasutuse ees.

N

Loodus

Loodusala.

Elujõulised ökosüsteemid ning soodsad eeldused liikide ja ökosüsteemide levikuks, nende pikaks säilimiseks ning taastumisvõime on looduspiirkondades eriti olulised.

Liivakaevandamine

Liiva kaevandamise ala.

Liiva ja kruusa kaevandamisel on oluline põhjamaterjali koostis. Liiva ja kruusa kasutatakse ehitusmaterjali, täitematerjali ja rannaliivana. Kaevandamisel on vajalik laevade mugav juurdepääs.

Mereliiklus

Mereliikluspiirkond.

Mereliiklusel peab olema võimalik sõita turvaliselt ja säästlikult üle mere sadamatesse. Enamasti sõidetakse mööda etteantud laevateid, kus meri on piisavat sügav ning on võimalik manööverdada. Kitsastel tiheda liiklusega aladel on mereliiklusteed organiseeritud liiklust lahus hoidvatesse süsteemidesse. Olulistest mereliiklusalade hulka kuuluvad ka ankurduskohad.

Uurimist vajav ala "Mereliiklus"

Piirkond, mis vajab täiendavat uurimist, selgitamiseks välja, kas siin võiks olla kõige sobivamaks kasutusala mereliiklus.

Kutseline kalapüük

Kutselise kalapüügi piirkond.

Jätkusuutliku kalandusega tegelemiseks on kutselistel kalapüügilaevadel vaja pääseda kalastuspiirkondandesse ja sadamatesse.

Eriline tähelepanu

f – eriline tähelepanu riigikaitse huvidega arvestamisele

Selles piirkonnas peavad kõik kasutusvaldkonnad pöörama erilist tähelepanu riigikaitse huvidele.

Piirkondades, mis on tähistatud tähekombinatsiooniga Gf, tuleb arvestada kõrgete objektide piiramisega lennutegevuse tõttu.

Piirkonnas, mis on tähistatud tähekombinatsiooniga Ef, on riigikaitse seisukohalt võimalik rajada energiatootmiseks püsirajatisi, kuid võib-olla mitte alati kõigis piirkonna osades.

Eriline arvestamine riigikaitse huvidega võib muu hulgas seisneda riigikaitse huvidega arvestamises tuulepargi asukoha valikul ja kujundamisel. Sama kehtib ka teiste alaliste rajatiste ja muu kasutuse kohta.

Eriline arvestamine riigikaitse huvidega võib muu hulgas tähendada mitme energiapiirkonna planeeringu kohandamist, kuna need võivad mõjutada koos riigikaitse huviseid. Seega tuleb arvestada kumulatiivset mõju riigikaitse huvidele, mis tähendab seda, et ühe energiapiirkonna väljaehitamine võib mõjutada teise piirkonna kasutamise võimalusi. See ala on tegevuskavas tähistatud tähega E – energiatootmine.

n – eriline arvestamine oluliste loodusväärtustega

Selles piirkonnas tuleb igasuguse kasutamise puhul arvestada eriliselt siinsete oluliste loodusväärtustega, mis on loetletud allpool.

Ala number	Olulised loodusväärtused
Ö202	Veealuste kaljudega keskkond, väga tähis imetajate elupaik ja sinikarbi kliimapelgupaik.
Ö211	Veealuste kaljudega keskkond, kalade kudemisala ja imetajate elupaik.
Ö233	Sinikarbi kliimapelgupaik.
Ö240	Veealuste kaljudega keskkond, kalade kudemisala ning imetajate ja lindude elupaik, kus on äärmiselt väike keskkonnamõju.
Ö243	Veealuste kaljudega keskkond, kalade kudemisala ning imetajate ja lindude elupaik, kus on äärmiselt väike keskkonnamõju.
Ö247	Veealuste kaljudega keskkond, kalade kudemisala ja imetajate elupaik.
Ö248	Veealuste kaljudega keskkond, kalade kudemisala, imetajate ja lindude elupaik, sinikarbi kliimapelgupaik.
Ö249	Kalade kudemisala ja imetajate elupaik, kus on väga suur keskkonnamõju.
Ö261	Kudemisala ja imetajate elupaik.
Ö262	Veealuste kaljudega keskkond, kalade kudemisala ja imetajate elupaik, sinikarbi kliimapelgupaik.
Ö266	Veealuste kaljude ja pehme põhjaga keskkond, kalade kudemisala ja lindude pesitsusala, sinikarbi ja heeringa kliimapelgupaik.
Ö269	Veealuste kaljude ja pehme põhjaga keskkond, kalade kudemisala ja lindude pesitsusala, sinikarbi kliimapelgupaik, adru, heeringa kudemispaik
Ö280	Kalade kudemisala ja lindude pesitsusala, kus on väga väike keskkonnamõju..
Ö281	Veealuste kaljudega keskkond ning kalade kudemisala, imetajate ja lindude elupaik.
Ö289	Veealuste kaljude ja pehme põhjaga keskkond, kalade kudemisala, imetajate ning lindude elupaik, kus on äärmiselt suur keskkonnamõju.
Ö293	Kalade kudemisala ja imetajate elupaik.
Ö295	Veealuste kaljudega keskkond ning kalade kudemisala, kus on äärmiselt suur keskkonnamõju.

Kooseksisteerimine

Läänemere tegevuskava eesmärk on soodustada erinevate tegevusalade ja kasutuste kooseksisteerimist. Järgmise kolme alapealkirja all on toodud mõned näited, mis illustreerivad, kuidas kooseksisteerimine võib toimuda. Siin kirjeldatakse tegevuskava seisukohta tegevuskavas toodud erinevate kasutusalaade kooseksisteerimise suhtes.

Kaardil on kasutuste kooseksisteerimine tähistatud nende kattumisena. Nii näiteks võib alal, kus üks kasutus on tähistatud tähega, olla ka teine kasutus, mis on tähistatud värviga, samuti võib samal alal olla mitu tähega tähistatud kasutust.

Kui kooseksisteerimine nõuab teatud kohandumist

Atraktiivne elukeskkond, riigikaitse, kutseline kalapüük, mereliiklus

Paljudel juhtudel võivad loetletud kasutused eksisteerida koos probleemitult ning kohati tekib koguni sünergeetiline efekt. Seetõttu paljudel tegevuskava aladel kasutusviisid kattuvad. Nii näiteks saab meresõiduvahendite abil sageli tegelda mereliikluse ja kutselise kalapüügiga ühes ja samas piirkonnas. Teine näide on mereliiklus ja riigikaitse. Mereliiklus, samuti kalapüügiga seotud liiklus, võivad sõjaliste õppuste ajal vajada ümberpaigutamist mereõppuste ala ulatuses. Muul ajal võib nende tegevustega tegelda samas kohas ilma piiranguteta. Kutseline kalapüük ja mereliiklus on sageli saanud maastiku osaks. Neid väärtustatakse piirkondades, kus on atraktiivne elukeskkond, näiteks kohtades, kus kalapüügiga on pandud alus rannikuasustuse arengule ning mereliiklus on vajalik, luues eeldused nii elamiseks kui ka turismiga tegelemiseks.

Energiatootmine ja loodus

Üks näide kooseksisteerimisest, millest võib tekkida sünergia, on meretuulepark. Tuulikuteist võivad kujuneda kunstlikud veealused kaljud, mis moodustavad kaladele kaitstud alad toidu otsimiseks.

Riigikaitse ja loodus

Riigikaitsega seotud alad langevad sageli kokku väärtuslike looduspiirkondadega. Nendel aladel on tegevuskavas märgitud kasutusalaadeks nii riigikaitse kui ka loodus. Mõnedel aladest asuvad loodusväärtused merepõhjas ning kaitsealane tegevus ja mereliiklus saavad toimida merepinnal ilma üksteist häirimata. Teistes piirkondades võib olla vaja kohandada riigikaitsealane tegevus loodusväärtustega arvestades nii, et viimased kannatada ei saaks.

Kui kooseksisteerimine nõuab suuremat kohandumist

Kutseline kalapüük, mereliiklus, riigikaitse, energiatootmine ja loodus

Mitmed alad, kus kasutusvaldkonnaks on loodus, kuuluvad olemasolevate või kavandatavate merekaitsealade, näiteks Natura 2000 koosseisu. Nendel

aladel seab tegevusele raamid loodusväärtuste kaitsmise vajadus. Aladel, mis on juba kaitse alla võetud, tagab olemasolev reeglistik, et loodusväärtused kannatada ei saaks ega oleks häiritud.

Aladel, kus kasutusvaldkonnaks on loodus, võib vastutavatel ametkondadel ja/või tegijatel tekkida vajadus meetmete rakendamiseks. Meetmeks võib olla mingi kasutuse piiramine, võimaldades sellel siiski eksisteerida samas piirkonnas koos kasutusala „Loodus“.

Mõned näited meetmetest:

- Ühe kalaliigi püüdmisel tuleb kaasa kaitse all olevaid kalaliike. Selle tõttu kehtestatakse kalapüügile teatud kohtades piirangud või keelatakse see üldse.
- Mereliiklus tekitab madalaveelistel läbipääsuteedel turbulentsust, seetõttu kehtestatakse laevadele mõnel pool süvist ja kiirust puudutavad piirangud.
- Kaitsejõudude õppused, millega kaasneb lõhkamine, mõjutavad kindlakstehtud loodusväärtusi ning seetõttu hoidutakse vastavates kohtades nende läbiviimisest.

Atraktiivne elukeskkond

Tuulejaamad mõjutavad maastikupilti ning ei ole alati sobivad rannikulähedastel aladel, kus need võivad mõjutada väärtuslikke loodus- ja kultuurmaastikke. Tuulepark võib mõjutada ka ala ligipääsetavust – tegelikku või tunnetuslikku – harrastuskalastajatele ja lõbusõidualustega sõitjatele. Kuidas võivad tuulepargid mõjutada maastikupilti ja alade ligipääsetavust ning kuidas oleks vaja neid kohandada, tuleb hinnata kohalikust perspektiivist lähtudes.

Merepõhjas paiknevat kultuuripärandit võivad ohustada mitmed meres toimuvad tegevused, nii rajatiste püstitamine kui ka dünaamiline tegevus nagu traalimine ja riigikaitsetegevus. Kultuurimälestiste asukohast on vaja paremat ülevaadet ning meetmeid võib olla vaja rakendada erinevatel haldusaladel.

Kui kooseksisteerimine nõuab väga suurt kohandumist või on võimatu

Mõned tegevused konkureerivad omavahel ning nende puhul ei ole kooseksisteerimine võimalik. Seetõttu neid kasutusvaldkondi tegevuskavas koos ei kirjeldata. Eelistus antakse kasutusele, mida loetakse antud kohas kõige sobivamaks.

Energiatootmine ja kalapüük

Üks näide sellest, et kooseksisteerimine nõuab kohandumist, on energiatootmine ja kutseline kalapüük. Näiteks võib osutada, et mingit tüüpi kalapüügiga ei saa tegeleda või et energiatootmise rajatised vajavad kohandamist. Teistel juhtudel leitakse, et teatud kasutusvaldkonnad ei saa koos eksisteerida, näiteks põhjusel, et alalised paigaldised ei jäta ruumi kalapüügiga tegelemiseks.

Energiatootmine ja mereliiklus

Mereliiklus ei saa toimuda läbi tuulepargi ala. Seetõttu energiatootmise piirkonnas mereliiklust samaaegse kasutusena ei soovitata.

Energiatootmine ja loodus

Energiatootmist ei esitata kasutusvaldkonnana piirkondades, kus põhiliseks kasutusala on loodus ning leidub väga olulisi ja erilist liiki loodusväärtusi, kusjuures on ülimalt ebakindel, kas siin on võimalik lubada tuuleenergia tootmist, kahjustamata loodusväärtusi või raskendamata nende säilitamist.

Energiatootmine ja riigikaitse

Tuulepargid mõjutavad sama ala kasutamise võimalusi riigikaitse eesmärgil. Seetõttu ei pakuta piirkondades, mida kasutatakse riigikaitse eesmärgil, samaaegse kasutusala välja energiatootmist.

Tuulepargid ja muud kõrged objektid võivad mõjutada negatiivselt mitmeid riigikaitsehuvisid. Täpsemat mõju ei ole alati võimalik avalikult kirjeldada, kuna vastav info kuulub riigisaladuse alla.

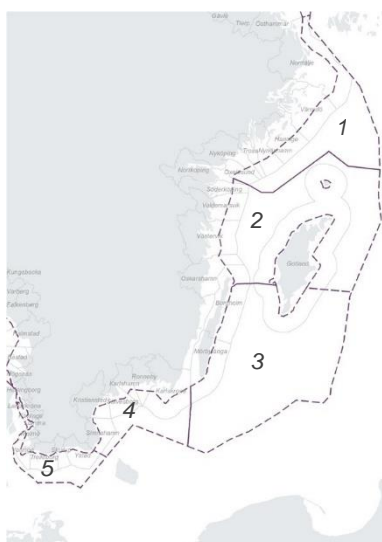
Olukord võivad muutuda ning tulevikus võivad energiatootmine ja riigikaitse olla suutelised eksisteerima koos kohtades, kus tegevuskava praegu energiatootmise huve ei rahulda. Aja jooksul võib nii energia- kui ka riigikaitsektoris toimuda tehniline areng.

V peatükk. Läänemere piirkonnad

Peatüki sissejuhatuses käsitletakse Läänemere tegevuskava põhijooni. Edasi antakse ülevaade tegevuskava seisukohtadest mere kõigi piirkondade kohta. Lisatud on kaart, skaala 1:1 000 000. Tabelites on täpsustatud, millistel aladel on eelistatud ühte huvide valdkonda teistele ning kus nõuab kooseksisteerimine suuremat kohandumist ja üksteisega arvestamist. Tabelitest on ka näha, millised piirkonnad vajavad veel täiendavat uurimist. Kaardi tõlgendamisel lähtuda skaalast 1:700 000 ja 1:1 000 000 vahel.

Läänemeres on viis piirkonda:

1. Läänemere põhjaosa ja Ahvenanrauma
2. Läänemere keskosa
3. Läänemere kaguosa

4. Läänemere lõunaosa
5. Läänemere edelaosa ja Sund

5.1 Läänemere tegevuskava põhijooned

Atraktiivne, väärtuslik ning heade eeldustega

Läänemere tegevuskava alal leidub olulisi loodusväärtusi ning inimestele atraktiivseid elukeskkondi. Ranniku- ja saarestikumaastikke kasutatakse aktiivselt puhkuseks ja vabas õhus viibimiseks. Nii rannikul kui ka meres leidub suure väärtusega kultuurikeskkondi.

Kutselise kalapüügi tegelevad laialt nii suur- kui ka väikekalastajad. Läänemeres on suur tähtsus rahvusvahelises kaubanduses ning nii on

Läänemeri maailma kõige intensiivsema liiklusega piirkondi. Tegevuskavaga hõlmatud alal on Rootsil ulatuslikud riigikaitsealised huvid, siin paiknevad muu hulgas mereõppuste alad. Siin on ka alasid, mida võib olla võimalik kasutada liiva kaevandamiseks. Meres on osadel tegevuskavaga hõlmatud aladel soodsad eeldused taastuenergia tootmiseks meretuuleparkides.

Kuigi Läänemeres on head eeldused mitmeteks tegevusteks, vajab Läänemere keskkond hea keskkonnaseisundi saavutamiseks parandamist.

Mitmed tegevused toimivad tegevuskavaga hõlmatud alal koos hästi, hinnangute kohaselt on need kasutused suutelised eksisteerima koos. Kooseksisteerimine on sageli reguleeritud. Nii näiteks võidakse teha riigikaitseõppuste ajaks aladel ümberpaigutusi või kehtestada reegleid, kuidas on lubatud sõita laevateedel, mis on liikluse eraldamise süsteemiga eraldatud.

Konkurents ruumi pärast

Mõnes geograafilises piirkonnas on erinevate kasutuste vahel konkurents. Nii näiteks ei sobi tuuleenergia kasutamine mitmes piirkonnas riigikaitse huvide tõttu, aga ka suuri loodusväärtusi arvestades. Samas peaks Läänemere tegevuskava aitama saavutada ühiskondlikku eesmärki, 100-protsendilist üleminekut taastuenergiale 2040. aastaks. Tegevuskava koostamisel püüti eeltoodust tulenevalt leida täiendavaid piirkondi tuuleenergia ärakasutamiseks, lisaks olemasolevatele riiklikele tuuleenergia huvipiirkondadele. Alade kavandamine energiatootmiseks põhineb terviklikul nägemusel sellest, kuidas saaks mere tegevuskava aidata kaasa energiaalaste eesmärkide saavutamisele, seadmata seejuures ohtu teisi ühiskondlikke sihte.

Liiv on vajalik muu hulgas kliimamuutuste tõttu. Tegevuskavas on seetõttu kolm piirkonda, mille kasutusvaldkonnaks on liiva kaevandamine. Üks nendest aladest on samaaegselt ka Natura 2000 ala. Liiva kaevandamine on sellel alal lubatav ainult tingimusel, et see ei ohusta ega häiri elukeskkondi ega kaitstavaid liike.

Loodus kalastamiseks, looduses viibimiseks ja tuleviku tarvis

Aladel, mida hõlmab Läänemere tegevuskava, on suuri oluliste loodusväärtustega piirkondi. Mitmed nendest piirkondadest on looduskaitsealad või Natura 2000 alad, kus tegevuskavas on märgitud kasutuseks loodus. Lisaks on piirkondi, kus tuleb pöörata erilist tähelepanu olulistele loodusväärtustele. Sellised on näiteks kalade kudemis- ja kasvualad, mis on riikliku tähtsusega kutselisele kalapüügile. Osa tegevuskavaga hõlmatud aladest on kavandatud kliimapelgupaikadeks, n-ö kliimapõgenikele mõeldud aladeks. Need on alad, mis võivad vajada erilist kaitset, et säiliks olulised taime- ja loomaliigid, kelle levikuala kliimamuutustega väheneb.

Kutselise kalapüügiga tegeldakse väga suurtel aladel, pealegi on kalapüügialad aastast aastasse ning pikema perioodi jooksul erinevad. Kutseliseks kalapüügiks kavandatud ala on seetõttu tegevuskavas pindalalt üsna suur.

Naftareostus, mida põhjustab mereliiklus Gotlandist lõuna pool, mõjutab negatiivselt sealset aulide populatsiooni. Üks viis negatiivse mõju vältimiseks on liikluse ümbersuunamine, kuid võib leiduda ka teisi lahendusi. Liiklussüsteemi ühe osa muutmine on kompleksne küsimus ning võib tuua kaasa tagajärgi süsteemi teistele osadele. Probleem nõuab täiendavat uurimist, seetõttu on tegevuskavas märgitud kasutuseks „Mereliikluse täiendav uurimine“ nii Gotlandist lõuna pool kui ka põhja ja ida pool. Aulide populatsiooni võivad mõjutada negatiivselt ka tuulepargid. Seda on arvestatud tuuleenergia kasutamise koondhindamisel tegevuskavaga hõlmatud alal.

5.2 Läänemere põhjaosa ja Ahvenanrauma

Läänemere põhjaosas asub Stockholmi saarestiku kaugem, avamerepoolne osa. Siin on suure kultuuriväärtusega alasid, paiku vabas õhus viibimiseks ning loodusväärtusi. Ahvenanrauma kohal koos Ahvenamaa saarestiku ja Soome läänerrannikuga on maailmas ainulaadne madalaveeliste saarestike ahelik.

Seisukohad

Mereteede osa, mis viib maismaale ja Botnia lahte

Kitsas Ahvenanmaanrauma veela on ühendustee Läänemere põhjaosa ja Botnia lahe vahel. Turvalise laevasõidu tagamiseks on loodud süsteem, mis hoiab liikluse lahus. Pool sellest on Rootsi ja pool Soome pool.

Kasutusala „Mereliiklus“ jaoks on samuti oluline pääs Mälari järve läbi Södertälje kanali ning järve kaudu edasi Stockholmi, laevatee Oxelösundi sadamasse ning suur sadam, mida ehitatakse Nynäshamni kommuuni.

Gotlandi ümber, Läänemere kesk- ja lõunaosas asuvad piirkonnad, mis vajavad uurimist mereliikluse seisukohast, vt ülevaadet pealkirja all Seisukohad, peatükid 5.3 ja 5.4. Mereliikluse võimalik muutumine mere nendes osades võib mõjutada laevateede valikut ka Läänemere põhjaosas, mis tuleks samuti uuringusse kaasata.

Energiatootmise ja riigikaitse huvid konkureerivad koha pärast

Läänemere põhjaosas on head eeldused energia tootmiseks ning elektrienergia tarbimine Mälari oru piirkonnas tekitab ka suure vajaduse. Tuuletingimused on soodsad ja mere sügavus on sobiv meretuulejaamade püstitamiseks. Tegevuskavas on Svenska Björnen juurde märgitud kasutuseks „Energiatootmise ala“ (Ö205).

Kopparstenarna ja Gotska Sandö saartest kirdes ning Utö saarest idas avamerel on suurem ala, kus tegevuskavas on kasutuseks märgitud „Energiatootmine“ (Ö208). Sügavus on selline, et hinnaguliselt peaksid siin olema head eeldused ujuvtuuleparkidele. See on tehnoloogia, mille kasutamine ootab Rootsis veel oma aega, võrreldes põhja kinnitatud tuulejaamadega.

Põhja-Läänemeres ja Ahvenanmaanraumas ning nende piirkondade läheduses paiknevad mitmed riiklikud huvid, mis on seotud riigikaitsega. Väddö laskeala asub Norrtälje kommunis Ahvenanmaanrauma ääres, selle mõjuala ulatub merre. Stockholmi lõunapoolses saarestikus asub Utö laskeala ning mereõppuste ala, mis ulatub Nättarö rannikult läbi Rootsi territoriaalvete Värmdö, Haninge ja Nynäshamni kommunid juures Rootsi majandusvööndisse. Nendes kohtades on kasutuselaks märgitud „Riigikaitse“. Riigikaitsele kavandatud aladel kaitstakse ka väärtuslikku loodust, märkides juurde kasutuse „Loodus“. Kõiki riigikaitsega seotud riiklikke huvisid ei kirjeldata avalikult, vt 6.3 Riigikaitse.

Riiklikud huvid meretuuleenergia kasutamise osas ei ole hinnangiliselt ühildatavad riigikaitse huvidega, seetõttu jääb eesõigus riigikaitsele.

Eelistatud huvid	Ala
Nendes piirkondades on riiklik huvi tuuleenergia (täielik või osaline) ärakasutamine: Svenska Björn, Almagrundet, Söder Landsort, Söderköping /Norrköping /Oxelösund /Nyköping ning Nyköping /Trosa /Nynäshamn. Riigikaitse huvidele antakse tuule kasutamise ees eesõigus.	Ö203-204, Ö209-212
Energiatootmine ja kutseline kalapüük on avalikud huvid, millel on selle ala jaoks oluline tähtsus. Energiamajanduse kavandamisel ja laiendamisel tuleks arvestada kutselise kalapüügi ligipääsu võimaluste ning vajadusega kasutada piirkonda kalastamiseks.	Ö208
Suuremat osa riiklikust huvist kutselise kalapüügi (püügiala) osas ei rahuldata. Hinnang on tehtud kutselise kalapüügi soovi suhtes (75% kogu lossimisväärtusest). Perioodil 2003–2015 on osades, kus soovi ei rahuldatud, majanduslikke lossimisväärtusi näidatud madalal tasemel või üldse mitte. Vt edasi peatükk 6.8 Kutseline kalapüük, hindamismeetod ning edasine töö.	Ö211

Väärtuslikud ranniku- ja saarestikumaastikud on vabas õhus viibimise paigad Kogu rannikul leidub suuri väärtusliku ranniku- ja saarestikumaastikuga alasid. Meres on hulgaliselt hukkunud laevade vrakke. Läänemere põhjaosas ja Ahvenanraumas viibitakse palju vabas õhus ning käiakse lõbusõidulustega merel. Tegevuskavas on kasutuseks märgitud „Atraktiivne rannikulähedane elukeskkond“. Lõbusõidulustega käiakse tihedalt põhja pool Botnia lahes, lõunas Gryti ja Sankt Anna saarestikes, Gotlandil ja teisel pool Ahvenamaa merd. Stockholmi saarestik on Rootsis enim külastatav; siin on palju looduslikke sadamaid ja jahisadamaid.

Piki kogu rannikut, Stockholmi avamerepoolses saarestikus ning Södermanlandi maakonna rannikul ja saarestikus on kõrge loodusväärtusega alasid. Tegevuskavas kaitseb neid kasutusvaldkond „Loodus“. Saartegrupp Svenska Högarna on potentsiaalne sinikarpide kliimapelgupaik – siin on üks

kuuest Läänemeres olevast sobivast alast. Ö202 alal kaitstakse kliimapelgupaika, pöörates erilist tähelepanu siinsetele kõrgetele loodusväärtustele.

Kogu Läänemere põhjaosas alates Värmdö kommunist, edasi lõuna poole ning väiksemal alal Ahvenanraumas tegeldakse pelaagilise kalapüügiga – avamerel püütakse heeringat/räime ning kilu. Tegevuskavas on selles piirkonnas märgitud kasutusala „Kutseline kalapüük“.

5.3 Läänemere keskosa

Läänemere keskossa jäävad Gryti ja Sankt Anna saarestike avamerepoolsed osad ning Ölandi saare põhjaosa ja Gotland. Need on väärtusliku loodusega alad, millel on suur tähtsus ka vabas õhus viibimise paigana. Siin on väärtuslik kultuurmaastik. Suur osa Läänemere liiklusest Botnia ja Soome lahe suunal läbib mere seda osa.

Seisukohad

Palju laevateid ja tee üle Salvo madaliku

Läänemere keskosa rannikul asuvad mitmed tähtsad sadamad. Mereliiklus on oluline, see viib nii maismaa rannikule kui ka Gotlandile ning edasi põhja või lõuna poole, Rootsi sadamatesse ja ka välismaale. Seetõttu on Läänemere keskosas mitmete laevateede juures kasutuseks „Mereliiklus“.

Salvo madalikul, Fårö ja Gotska Sandö vahel, kulgeb praegu laevatee, mis läheb läbi oluliste loodusväärtustega ala. Siin elutseb muu hulgas punasesse raamatusse kantud aul. Uurimine on näidanud, et laevade naftareostus mõjub aulile negatiivselt. Seda mõju tuleks uurida edasi. Salvo madaliku osas on tegevuskavasse sellest tulenevalt märgitud „Uurimist vajav ala: mereliiklus“. Gotlandist ida poole jääv laevatee ja laevatee Gotlandile Slitesse kuuluvad samuti mereliikluse uurimiselasse, mis võib mõjutada mereliiklust Läänemere keskosas. Täpsem teave on peatükis 5.4 Läänemere kaguosa.

Uuringupiirkonnad	Ala
Uurimisvaldkond „Mereliiklus“. Vt seisukohad ülal	Ö226, Ö229-232
Uurimisvaldkond „Mereliiklus“. Vt seisukohad ja tabel, lõik 5.4 Läänemere kaguosa.	Ö232-233 (ning Ö242-245 Läänemere kaguosas)

Riigikaitsealad ja väärtuslik loodus

Läänemere keskosa rannikul leiduvad väärtusliku loodusega alad, eelkõige Salvo madaliku ja Ölandi põhjatipu juures, samuti Östergötlandi saarestikus. Neid alade kaitseks on tegevuskavas kasutusala „Loodus“. Gotlandist ida pool Klinti madalikul on tegevuskavasse märgitud, et igasuguse kasutamise puhul tuleb võtta eriliselt arvesse asjaolu, et sinne piirkond on sinikarpide potentsiaalne kliimapelgupaik (Ö233).

Läänemere keskosas on mitmeid riigikaitse alasid, mis on tegevuskavas tähistatud kasutusega „Riigikaitse“. Visbyst lõuna pool Rootsi territoriaalvetes on kasutuseks märgitud „Riigikaitse“; see ala on Tofta laskeala mõjupiirkond. Veidi kaugemal põhja pool asub Fårö mereõppuste ala. Maismaa rannikul on mereõppuste alad Sandsänkan ja Urban, mis ulatuvad läbi territoriaalvete Rootsi majandusvööndisse Valdemarsviki, Västerviki ja Oskarshamni kommunides. Riigikaitsepiirkondades Östergötlandi ja Kalmari läänis on väärtuslikku loodust, mida kaitstakse plaanis kasutusega „Loodus“.

Huvid, millele on antud eelistus	Ala
Piirkonna põhjaossa jääb osaliselt tuuleenergia kasutamise riiklik huvi Söderköpingis/Norrköpingis /Oxelösundis /Nyköpingis. Tegevuskava hinnang näitab, et see ei ole kooskõlas riigikaitse huvidega, vt Seisukohad, peatükk 5.2 Läänemere põhjaosa ja Ahvenanmaanrauma. Eesõigus on antud riigikaitsele riigi tuuleenergia kasutamise huvide ees.	Ö220
Piirkonnas on riigikaitsealane riiklik huvi ning piirkonna läänepoolses osas riiklik looduskaitsealane huvi, Östergötlandi saarestik. Neid kahte kasutust ei peeta võimalikuks ühendada, kuna kaitsealane tegevus sisaldab muu hulgas lõhkamisi. Riigikaitse riiklikele huvidele on antud eelistus riiklike looduskaitsehuvide ees.	Ö221

Sage vabas õhus viibimine ja kalastustegevus

Läänemere keskosa rannikutel on väärtuslikud ranniku- ja saarestikumaastikud. Siin käiakse palju vabas õhus puhkamas ning väikealustega sõitmas. Kasutusvaldkond „Atraktiivne elukeskkond“ on märgistatud tegevuskavas piki kogu rannikut Gryti ja Sankt Anna saarestikest kuni Ölandi põhjaosani ja ümber Gotlandi.

Läänemere keskosas on levinud kutseline kalapüük. Valdavalt on tegu kogu avamerel toimuva pelaagilise kalapüügiga, püütakse heeringat/räime ja kilu. Harvem püütakse passiivsete püügivahenditega ranniku lähedal. Suurel osal merepiirkonnast on tegevuskavas märgitud kasutusala „Kutseline kalapüük“.

Eelistatud huvid	Ala
------------------	-----

<p>Riiklikku kutselise kalapüügi huvi (kalapüügipiirkond) selles piirkonnas ei rahuldata. Hinnang on tehtud kutselise kalapüügi soovi suhtes (75 % kogu lossimisväärtusest). Perioodil 2003–2015 on osades, kus soovi ei rahuldatud, majanduslikke lossimisväärtusi näidatud madalal tasemel või üldse mitte. Vt edasi peatükk 6.8 Kutseline kalapüük, hindamismeetod ning edasine töö.</p>	<p>Ö222, Ö225-226</p>
<p>Suurt osa kutselise kalapüügi alasest riiklikust huvist (püügiala) tegevuskavas ei rahuldata. Hinnang on tehtud kutselise kalapüügi soovi suhtes (75 % kogu lossimisväärtusest). Perioodil 2003–2015 on osades, kus soovi ei rahuldatud, majanduslikke lossimisväärtusi näidatud madalal tasemel või üldse mitte. Vt edasi peatükk 6.8 Kutseline kalapüük, hindamismeetod ning edasine töö.</p>	<p>Ö232, Ö234</p>

5.4 Läänemere kaguosa

Läänemere kaguosas avamerel Hoburgi madaliku, Põhja-Mittsjö madaliku ja osaliselt Lõuna-Mittsjö madaliku kohal paikneb Rootsi suurim looduskaitsepiirkond. Siin on kaitse all kaks punasesse raamatusse kantud liiki – pringel ja aul.

Seisukohad

Tähtis läbipääsutee nii Rootsi kui rahvusvahelisele laevaliiklusele

Läänemere kaguosas on mereliiklusel oluline koht. Liiklus on siin tihe ning kulgeb nii välismaa kui ka Rootsi sadamatesse. Palju on liiklust maismaa ranniku ja Gotlandi saare suunal ning edasi põhja või lõuna poole. Gotlandist lääne pool kulgeb liiklus enamasti Rootsi sadamatesse, lõuna ja ida poole jääb rahvusvaheline liiklus Soome lahe ja Baltikumi suunal. Merel on seetõttu tegevuskavas mitmete laevateede kohal kasutuseks „Mereliiklus“.

Põhja-Midsjö ja Hoburgi madaliku vahel paikneb mereliiklus praegu oma põhilisel alal, kus on suured loodusväärtused, sest seal on pringli ja auli elupaigad. Uuringud on näidanud, et laevade naftareostusel on auli populatsioonile negatiivne mõju ning laevateedelt tulev müra häirib pringlit. Looduskaitse seisukohalt on põhjust mereliiklus sellelt alalt ära viia. Laevaliikluse võimaliku ümberviimise järelmõjusid on uuritud ka heitmete suurenemise, sõiduaegade pikenemise ja õnnetuste ohu osas. Neid probleeme on vaja uurida edasi ning seetõttu on laevatee Hoburgi madalikul nimetatud mereliikluse alaseks uuringupiirkonnaks. Laevatee läheb siit edasi ning jätkub Läänemere keskosa piirkonnas. Täiendavalt tuleks uurida edasi ka seost Salvo madaliku ja Kopperstenarna mereliiklusega, arvestades selle võimalikku mõju loodus- ja kultuurväärtustele. Siinse mereliikluse ala võimalik edaspidine korrigeerimine tuleb rahvusvaheliselt kooskõlastada ja läbi rääkida. See seab kõrgeid nõudmisi koostatavatele alusmaterjalidele.

Ülal kirjeldatud probleemid mõjutavad kaudselt mitmeid Läänemere kagu- ja keskosa piirkondi, kuna võimalik laevaliikluse ümberpaigutamine mõjutaks liikluskoormust süvavee laevateel Hoburgi madaliku, Põhja-Midsjö madaliku ja Lõuna-Midsjö madaliku juures, samuti Gotlandi saarest lääne ja ida poole jäävaid laevateid (Ö226, Ö232-Ö233, Ö241) ning meie naaberriikide laevateid.

Uuringualad	Ala
<p>Praeguse Hoburgi ja Hoburgi madaliku vahel olevate laevateede süsteemi ala kohta on ettepanek valida kasutuseks „Mereliikluse uuringupiirkond“. Varasemad uuringud on näidanud, et mereliiklus toob kaasa märgatava ohu liikidele, mida kaitstakse alaga. Edasi peaks uuring näitama, milline kasutus oleks kõige sobivam. Uuring peaks olema laiaulatuslik ning valgustama probleeme nii sotsiaalmajanduslikust, mereliikluse turvalisuse kui ka looduskaitse aspektist. Olulised on ka rahvusvahelised aspektid. Vt ka eespool seisukohtade all toodud teksti.</p>	<p>Ö242- Ö245 (ning Ö232-233 Läänemere keskosas)</p>

Avamere väga väärtusliku loodusega madalikud

Väga suur väärtusliku loodusega ala ulatub Gotlandi lõunatipust Hoburgi juurest läbi Hoburgi madaliku Põhja-Midsjö ja Lõuna-Midsjö madalikeni. Selles piirkonnas on keskkonnamõju üldiselt väike ning merekeskkonda võib lugeda suhteliselt algseks. Siinsete oluliste loodusväärtuste hulka kuuluvad merepõhja keskkonnad, ohustatud Läänemere pringli paljunemisala ning punasesse raamatusse kantud auli kõige tähtsamad talvitusladad. Siin on ka haha ja krüüsli toiduotsimisalad, samuti kalade kudemisalad. Siinse merepiirkonna madalikke on tõstetud esile mitmete liikide võimalike kliimapelgupaikadena, mis annab märku sellest, et selle piirkonna ökoloogiline tähtsus on tulevikus väga suur. Neid keskkondi ja liike kaitseb suur Natura 2000 ala ning Läänemere tegevuskavas kaitseb neid kasutusvaldkond „Loodus“. (Ö245).

Meretuuleenergia ja tähelepanu loodusega arvestamisele

Läänemere kaguosas on soodsad eeldused energia tootmiseks ning elektri järele on suur vajadus, arvestades elektrikasutust Lõuna-Rootsis. Avamere madalikel on tuuleparkidele head tuuletingimused ning sügavus on meretuulejaamade rajamiseks sobiv. Kaks Põhja-Midsjömadalikku ja Lõuna-Midsjö madalik kuuluvad piirkonda, kus on riiklikud tuuleenergia kasutamise huvid. Füüsilisele planeerimisele alusmaterjali kogumiseks viis Rootsi looduskaitseamet läbi mere loodustüüpide inventeerimise Rootsi avamere madalikel. Raportis peetakse oluliseks mõnede madalike väljajätmist ekspluateerimisest. Läänemere kaguosas asuvatest madalikest tuuakse välja Hoburgi madalik ja Põhja-Midsjö madalik, mille puhul on eriti oluline, et neid ei kasutataks muul eesmärgil peale looduskaitse. Lõuna-Midsjö madalik on sel põhjusel energia tootmiseks sobivam kui kaks Põhja-Midsjö madalikku. Lõuna-Midsjö madalikul on käimas projeketeerimistööd tuulepargi rajamiseks ning valitsus vaatab praegu läbi ühe rajatise projekti. Natura 2000 alade kinnitamisel jäeti Lõuna-Midsjö madalik sellest välja. Nendel põhjustel on mere tegevuskavas märgitud Lõuna-Midsjö madaliku kasutusvaldkonnaks energiatootmine (ö248).

Kuna Lõuna-Midsjö madalik omab jätkuvalt väga suurt tähtsust pringlile ning on oluline ka merelindude talvituspaigana, tuleb energiatootmisel

pöörata eriti suurt tähelepanu siinsetele suurtele loodusväärtustele. Kui valida tuulepargi rajamiseks sobiv aeg, kohandada müratase ja valida tuulepargile õige koht, peaks tuulepark saama eksisteerida koos loodusväärtustega. Poola kavandab samuti tuulepargi rajamist oma pool Lõuna-Midsjö madalikku, mis võib luua vajaduse tegevuse koordineerimiseks, hoidmaks ära mõju keskkonnale. Tõhus koordineerimine võib aidata kaasa ka infrastruktuuri efektiivsele kasutamisele.

Eelistatud huvid või suurt kohandamist nõudev kooseksisteerimine	Ala
Kårehamni juures on riiklik huvi, mis hõlmab nii tuuleenergiat kui ka riigikaitset. Tegevuskava hinnangul ei ole need kaks valdkonda ühildatavad ning riigikaitse huvidel on antud tegevuskavas eesõigus tuuleenergia kasutamise ees. Mingis ala osas on juba tuuleenergiarajatis olemas. Edasist energiaala suurendamist ei peeta sobitavaks riigikaitse huvidega. Olemasoleva rajatise laiendamine on piiratud ning seetõttu tegevuskavas energiatootmist kasutuseks märgitud ei ole.	Ö240-241
Põhja- Midsjö madalikul (Norra Midsjöbanken) on kaks ala, mis pakuvad riiklikku huvi tuuleenergia tootmiseks. Seda ala hõlmab ka Natura 2000 ala, millele on antud tegevuskavas eesõigus, kuna neid huvisid ei peeta ühildatavaks. Üldine hinnang on, et Põhja-Midsjö madalik on tuuleenergia tootmiseks vähem sobiv kui teised meres leiduvad alad tuuleenergia kasutamiseks, mille vastu on riiklik huvi.	Ö245
Hinnangu kohaselt peaks meretuulepark saama eksisteerida siin koos ala loodusväärtustega, mis eeldab erilist tähelepanu oluliste looduslike väärtustega arvestamisele. Üldhinnagu kohaselt on Lõuna-Midsjö madalik mitmetel põhjustel energiatootmiseks sobivam kui muud piirkonnad sellel merealal, kus on riiklik huvi meretuuleenergia kasutamiseks. Riiklikule meretuuleenergia kasutamise huvile on antud eesõigus muude olulise tähtsusega avalike huvide ees, mis on seotud kutselise kalapüügiga selles piirkonnas.	Ö248

Ilusad rannikualad ja palju kalastuspiirkondi

Läänemere kaguosas on levinud kutseline kalapüük. Avamere madalikel tegeldakse sellega harva. Turska püütakse valdavalt merepiirkonna edelaosades, avamerel traaliga ning rannikule lähemal passiivse püügi vahenditega. Pelaagilise kalapüügiga, kus püütakse heeringat (räime) ja kilu, tegeldakse valdavalt avamerel, kuid mitte kohtades, kus esineb kaljurahusid. Mingil määral püütakse passiivse püügi vahenditega Ölandi rannikuvetes. Enamikul aladel on kasutuseks ka kutseline kalapüük. Rootsi tegeleb kalapüügiga palju ka Poola majandusvööndis, mis jääb Midsjö madalikest lõuna poole.

Läänemere kaguosas on mõnel pool väga levinud vabas õhus viibimine, purjetamine ja paadisõit. Piki rannikut kulgevad väärtuslikud ranniku- ja saarestikumaastikud. Ölandi ja Gotlandi rannikul on kasutuselaks „Atraktiivne elukeskkond“.

Ölandi juures asuvad mereväeõppuste alad Põhja-Hanö ja Martin. Need kulgevad piki rannikut läbi territoriaalvete Rootsi majandusvööndisse Borgholmi ja Mörbylånga kommunide juures. Tegevuskavas on need piirkonnad tähistatud kasutuselaks „Riigikaitse“ (Ö240, Ö241 och Ö247).

Mereala kaguosas on potentsiaalne piirkond, mida võiks tulevikus kasutada süsihappegaasi ladustuskohana.

Eelistatud huvid	Ala
Suurt osa kutselise kalapüügi alasest riiklikust huvist (püügiala) tegevuskavas ei rahuldata. Hinnang on tehtud kutselise kalapüügi soovi suhtes (75% kogu lossimisväärtusest). Perioodil 2003–2015 on osades, kus soovi ei rahuldatud, majanduslikke lossimisväärtusi näidatud madalal tasemel või üldse mitte. Vt edasi peatükk 6.8 Kutseline kalapüük, hindamismeetod ning edasine töö.	Ö240, Ö242-243, Ö245

5.5 Läänemere lõunaosa

Läänemere lõunaosa on piirkond, kus eksisteerivad koos mitmed huvid, kuid leidub ka potentsiaalseid konflikte. Kutseline kalapüük, riigikaitse ja mereliiklus omavad siin suurt tähtsust. On ka suuri loodusväärtusi ning väärtuslikke kultuurmaastikke.

Seisukohad

Tähtsad rahvusvahelised laevateed ja tuuleenergia

Läänemere kõige tihedama liiklusega laevatee kulgeb eraldatud liiklusega süsteemina läbi Läänemere lõunaosa piki Rootsi lõunarannikut Sundist ehk Gedseri piirkonnast Taani ja Saksamaa vahel läbi Bornholmigatteti Ölandi lõunaosa poole. Siit saab alguse ka sügav laevatee teatud laevadele läbipääsu juures ida poole läbi Läänemere. Mereliiklus kulgeb nii rannikule kui eelkõige edasi Rootsi ja välismaa sadamatesse. Seetõttu on laevateede piirkonnas läbivalt märgitud kasutuseks „Mereliiklus“.

Läänemere lõunaosas on soodsad eeldused energia tootmiseks. Vajadus energia järele on suur, arvestades elektritarbimist Lõuna-Rootsis. Avamere madalikel ja rannikul on meretuulejaamadele olemas head tuuletingimused ja sobiv sügavus. Läänemere lõunaosas Kristianstadi ja Sölvesborgi kommunides Hanö lahe maapoolsel alal on kasutuseks „Energiatootmine“. Tuuleenergiaprojektile Taggen on seal luba juba antud (Ö266).

Eelistatud huvid	Ala
Selles piirkonnas on tuuleenergia kasutamise projekt Taggen, millele on luba antud. Samuti on ala osades riiklikke huvisid, mis puudutavad üldkasutatavat mereteed mereliiklusele. Sellesse piirkonda ulatub ka riigikaitse riikliku huviobjekti, Ravlunda laskeala mõjupiirkond. Kuna tuule kasutamise projektile on luba antud, antakse sellel alal eelistus energia tootmise huvile. Ligipääsu Sölvesborgi ja Kristianstadi sadamatele peetakse võimalikuks tagada teiste laevateede kaudu. Riiklikku tuuleenergia kasutamise huvi on siin eelistatud avalikule huvile, mis omab olulist tähtsust kutselisele kalapüügile antud piirkonnas.	Ö266

Riigikaitse ja kutseline kalapüük

Kasutusala „Riigikaitse ja kutseline kalapüük“ on toodud kõige sobivama kasutusena suures osas antud merepiirkonnast. Pajudel juhtudel on vaja pöörata erilist tähelepanu suurte loodusväärtustega arvestamisele, samas peavad riigikaitse ja kalapüük eksisteerima siin koos mereliiklusega.

Üks Rootsi suuremaid ja tähtsamaid mereväebaase on Karlskrona mereväesadam. Meres Simrishamni, Kristianstadi ja Sölvesborgi kommuunide juures on laskealade Ravlunda ja Rinkaby mõjupiirkonnad. Mereõppuste ala Hanö ulatub rannikust läbi territoriaalvete Rootsi majandustvöõndisse Sölvesborgi kommuunist kuni Mörbylånga kommuunini. Mereõppuste alal ja mõjupiirkondades on kasutuseks „Riigikaitse“.

Läänemere lõunaosas on levinud kutseline kalapüük. Turska püütakse enamasti traaliga avamerel, aga ka passiivsete püügivahenditega rannikule lähemal. Pelaagilise kutselise heeringa ja kilu püügiga tegeldakse avamerel. Muu püük passiivsete püügivahenditega toimub erinevas mahu piki rannikut ja Hanö lahes. Kasutusala „Kutseline kalapüük“ on olemas enamikus piirkondades.

Eelistatud huvid	Ala
Suurt osa kutselise kalapüügi alasest riiklikust huvist (püügiala) tegevuskavas ei rahuldata. Hinnang on tehtud kutselise kalapüügi soovi suhtes (75% kogu lossimisväärtusest). Perioodil 2003–2015 on osades, kus soovi ei rahuldatud, majanduslikke lossimisväärtusi näidatud madalal tasemel või üldse mitte. Vt edasi peatükk 6.8 Kutseline kalapüük, hindamismeetod ning edasine töö.	Ö260

Ala põhjaosas on osaliselt riiklik tuuleenergia kasutamise huvi. Samas piirkonnas on ka riiklik riigikaitsealane huvi. Valitsus on siin lükanud tagasi ühe tuuleenergia kasutamisega seotud avalduse, viidates riiklike riigikaitse huvide eesõigusele tuuleenergia kasutamise riikliku huvi ees.	Ö262
Suurt osa kutselise kalapüügi alasest riiklikust huvist (püügiala) tegevuskavas ei rahuldata. Hinnang on tehtud kutselise kalapüügi soovi suhtes (75% kogu lossimisväärtusest). Perioodil 2003–2015 on osades, kus soovi ei rahuldatud, majanduslikke lossimisväärtusi näidatud madalal tasemel või üldse mitte. Vt edasi peatükk 6.8 Kutseline kalapüük, hindamismeetod ning edasine töö.	Ö247, Ö269

Mere kultuurmaastik ja aktiivne vabas õhus viibimine

Vabas õhus viibimine ja harrastuslik meresõit on Läänemere lõunaosas olulisel kohal. Kasutusala „Atraktiivne elukeskkond“ hõlmab kogu selle piirkonna rannikuala. Väärtuslike ranniku- ja saarestikumaastikega alad paiknevad piki rannikut Simrishamni kommunis ning Listerlandeti juures, samuti Blekinge maakonna saarestikes. Laevavrakid jäävad eelkõige Karlskrona lähedastele aladele.

Hanö lahes ning mujal Skåne ja Blekinge ranniku lähedal on merepõhjas säilinud kiviaja maastikke. Verke jõe suudme lähedal Havängis on merearheoloogid viimastel aastatel dokumenteerinud ala, kus leidub kiviagseid mälestisi. Seal on tehtud ka prooviuuringuid. Läänemere tegevuskavasse võib olla vaja lisada juhiseid eriliseks ettevaatuseks nendel aladel (Ö264, Ö269). Vt kirjeldust kultuurikeskondade kohta „Atraktiivse elukeskkonna“ lõigus.

Pringlit ja kliimapelgupaiku säilitatakse tuleviku jaoks

Läänemere lõunaosas on suhteliselt vähe alasid, kus loodus on kaitse all. Keskkonnasõbraliku infrastruktuuri tagamiseks on mitme ala puhul tegevuskavasse kantud eriline arvestamine oluliste loodusväärtustega. Hanö lahes elutseb – ka kaitsejõudude mereõppuste piirkonnas – teiste liikide hulgas ka tugevalt ohustatud, punasesse raamatusse kantud Läänemere populatsiooni kuuluv pringel. Seal on vaja pringliga eriliselt arvestada. (Ö262). Hanö lahe loodenurka jääb Rootsi merede tähtsaim ala, nn kliimapelgupaik, mida tuleb säilitada tulevikuks looduse jaoks, arvestades kliima muutumist. Seda ala hoitakse, arvestades siin oluliste loodusväärtuste olemasoluga (Ö262, Ö266, Ö269).

Utklippani juures on suuri loodusväärtusi, millega on vaja eriliselt arvestada. Mõnes selle piirkonna osas on võimalik liiva kaevandamine (Ö262).

Suurt kohandumist nõudev koosseksisteerimine	Ala
Ala põhjaossa jääb osa riigikaitsealastest huvidest. Selles piirkonnas on ka riiklikud looduskaitsehuvid ning siia jääb kavandatav merekaitseala. Tegevuskava kinnitab nii riigi looduskaitse- kui ka riigikaitsealast huvi. Samas ei tohi riigikaitsealane tegevus avaldada loodusväärtustele negatiivset mõju. Selles piirkonnas tuleks võimalusel vältida veealuseid lõhkamisi.	Ö260

5.6 Läänemere edelaosa ja Sund

Sund (r.k. Öresund) on Rootsi kõige enam eksploateeritud merepiirkondi. Samas on siin väärtuslik loodus. Läänemere edelaosas on soodsad eeldused meretuule kasutamiseks energia tootmiseks. Siinsed alad on tähtsad ka pringli, hülge ja lindude elupaigana. Mereliiklus on tihe kogu piirkonnas.

Seisukohad

Läänemere tihedaima liiklusega veeteed

Läänemere kõige tihedama liiklusega laevatee kulgeb eraldatud liiklusega süsteemidena läbi Läänemere edelaosa piki Rootsi lõunarannikut Sundist läbi Falsterbro Vellinge kommuunis või läbi Gedseri, Taani ja Sakasamaa vahel, Bornholmsgattetisse. Mereliiklus läheb eelkõige edasi Rootsi ja välismaa sadamatesse. Sund on üks kokku kolmest laevateest, mille kaudu suured laevad pääsevad Läänemerre. Seetõttu on mere piirkonnas laevateede asukohta märgitud kasutuseks mereliiklus.

Seda piirkonda läbib arvukalt lennukeid teel Kastrupi lennujaama. Lisaks olemasolevale Sundi sillale on käimas uuringud veel ühe alalise ühenduse ehitamiseks Helsingborgi ja Helsingöri vahele.

Laialt levinud kutseline kalapüük ja vabas õhus viibimine

Kutseline kalapüük on laialt levinud Läänemere lõunaosas ja Sundi väinas. Turska püütakse valdavalt avamerel traaliga, aga passiivse püügi vahenditega ka rannikule lähemal. Heeringa ja kilu pelaagilise kutselise püügiga tegeldakse kogu avamerel. Muu kalastamine passiivse püügi vahenditega toimub erinevas mahus piki rannikut ja Sundi väinas, kus põhjas traalimine ei ole lubatud ning kutseline kalapüük toimub passiivsete vahenditega ka tursa püüdmisel. Kasutusala „kutseline kalapüük“ on seetõttu mere sellel alal levinud, kuid siiski mitte kolmes energiatootmise piirkonnas. Skåne lääne- ja lõunaosas on väärtuslikud rannikumaastikud. Sundis tegeldakse harrastuskalastamise ja laevadega kalastamisega. Siin on olulisel kohal vabas õhus viibimine ning hobimeresõit. Tegevuskavas on kogu ranniku ulatuses märgitud kasutuseks „Atraktiivne elukeskkond“.

Head eeldused taastuenergia tootmiseks

Mere selles piirkonnas on soodsad eeldused tuuleenergia ära kasutamiseks. Tuuletingimused on head, sügavus on rannikul ja avamerel sobiv põhja kinnitatavate tuuleparkide rajamiseks. Lõuna-Rootsi alad, mis on suured elektritarbijad, on siinsamas lähedal. Sundis on Rootsi suurim olemasolev meretuulepark – Sundi silla lähedal asuv Lillgrund.

Eelistatud huvid ning suurt kohandamist nõudev kooseksisteerimine

Ala

Kasutusala
„Energia tootmine“

“ paikneb Läänemere edelaosas Kriegers Flakil Saksamaa ja Taani majandusvööndite kõrval (Ö285). Selles piirkonnas on loa saanud üks tuuleenergia projekt. Ka Taani ja Saksamaa on kavandanud siin tuuleenergia kasutamist. Kaugemal ida pool avamerel Saksamaa ja Bornholmi poole on veel kaks piirkonda, mille kasutusala on energiatootmine. (Ö282 ja Ö283). Kõigis kolmes piirkonnas on tuuleenergia kasutamist eelistatud kalastushuvidele. Siinne kalapüügihuvi moodustab väiksema osa kalapüügist tegevuskava piirkonnas ning energiatootmist loetakse siin sobivamaks kasutuseks.

Läänemere lõunaosas asub Ystadi kommuunis Kabusa laskeala, mille mõjupiirkond ulatub merre. Tegevuskavas on kasutusala „Riigikaitse“. Selles piirkonnas pööratakse erilist tähelepanu suure väärtusega loodusobjektidele.

Ala läänepoolses osas on riiklik huvi tuuleenergia kasutamise vastu Trelleborgis, Skurupis ja Ystadis. Tuuleenergia kasutamist ei peeta tegevuskavas ühendatavaks riigikaitse huvidega. Riiklikele riigikaitsealastele huvidele on antud eelistus tuule kasutamise riikliku huvi ees.	Ö267
Tuuleenergia kasutamine on avalik huvi, millel on siinsetes piirkondades oluline tähtsus. Nendes piirkondades on olulise tähtsusega avalik huvi ka kutseline kalapüük. Ala asukohta ja olusid arvestades peeti kõige sobivamaks kasutusalaaks energiatootmist, arvestades seejuures ka Rootsi vajadust taastuueenergia tootmise järele mere baasil.	Ö282-283
Otsusega anda luba tuuleelektrijaama rajamiseks Kriegers Flaki juures antakse eelistus tuuleenergia kasutamise riiklikule huvile kutselise kalapüügi riikliku huvi ees alal, mida hõlmab luba. Väike osa sellest alast langeb kokku Natura 2000 alaga.	Ö285

Olulised loodusväärtused

Selles merepiirkonnas on olulisi loodusväärtusi ning siia on loodud mitu looduskaitseala ja Natura 2000 ala. Pringlit ja hüljest kaitstakse näiteks Natura 2000 alal, mis ulatub avamerele Kriegers Flakist põhja ja ida poole. Sundi lõunaosas Falsterbonäseti juures on kaitse all linnud ja hüljes. Veni saare ümber Sundis olev Natura 2000 ala kaitseb pringlit ning olulisi rannaniite ja meriheina.

Leidub ka alasid, mille kasutusvaldkonnaks on liiva kaevandamine; need asuvad Falsterbo juures ning Sandhammare juures Ystadist lõunas. Sandhammare juures on antud luba liiva kaevandamiseks. Liiva kasutatakse ranna toitmiseks. Mereala edelaosas ja Sundis asuvad potentsiaalsed süsinikdioksiidi ladustamise kohad.

Suurt kohandumist nõudev kooseksisteerimine	Ala
Liivakaevandamine on sellel alal olulise tähtsusega avalik huvi. Siin peetakse võimalikuks liivakaevandamise kooseksisteerimist loodusväärtustega liivakaevandamise alase tegevuse kohandamise teel. See on Natura 2000 ala. Tegevused või meetmed on siin lubatud ainult juhul, kui need on kooskõlas Rootsi keskkonnaseadustiku 7. ptk § 28a – 29.	Ö284

<p>Liivakaevandamine on sellel alal olulise tähtsusega avalik huvi. Siin peetakse võimalikuks liivakaevandamise kooseksisteerimist loodusväärtustega liivakaevandamise alase tegevuse kohandamise teel.</p> <p>Ala lõunapoolne osa on Natura 2000 ala. Tegevused või meetmed on siin lubatud ainult juhul, kui need on kooskõlas Rootsi keskkonnaseadustiku 7. ptk § 28a – 29..</p> <p>Väike osa riigikaitse riiklikust huvist, mis paikneb Falsterbonäseti juures ja on tähistatud muu mõjupiirkonnana, lõikub sisse Läänemere tegevuskavaga hõlmatud alasse. Merekaardi üldise skaala tõttu kaardil kaitsehuvi märgistatud ei ole. Tegevuskavas on rahuldatud riigikaitsehuvide taotlus, kuna riigikaitse alased huvid ning mereplaanis märgitud kasutusvaldkonnad suudavad hinnangu kohaselt eksisteerida koos.</p>	<p>Ö286</p>
--	-------------

*Väljavõte keskkonnamõtjude kirjeldusest
andmed võetud Keskkonnamõtjude kirjeldusest
Läänemere tegevuskava projektis:*

Keskkonnamõtjude hinnangu kokkuvõte

Taust, eesmärgid ja koostamise eesmärk

Rootsi valitsus tegi Rootsi mere- ja veeameti ülesandeks töötada välja Botnia lahe, Läänemere ja Rootsi läänerannikule jääva mere tegevuskavad.

Kõigi merede tegevuskavade juurde koostatakse ka keskkonnahinnang koos juurdekuuluva keskkonnamõtjude hindamisega (KMH). Käesolevas raportis on hinnatud keskkonnamõtjusid alal, mida hõlmab Läänemere tegevuskava. Koos mere- ja veeameti poolt välja töötatud mere tegevuskavade projektidega on käesolev hinnang alusmaterjaliks 2018. aasta kevadel ja suvel toimuvatele konsultatsioonidele. Käesolevas keskkonnamõtjude hindamise dokumendis on analüüsitud viit mere piirkonda: Läänemere põhjaosa ja Ahvenanrauma, Läänemere keskosa, Läänemere kaguosa, Läänemere lõunaosa ning Läänemere edelaosa ja Sund.

Keskkonnamõtjude hindamise eesmärgiks on keskkonnaaspektide integreerimine planeerimisel ja otsustamisel, tagamaks jätkusuutlik areng (Rootsi keskkonnaseadustik 6. ptk. § 1). Kasutades muu hulgas planeerimismeetodit Symphony, arvatati välja ja analüüsiti koondmõtju keskkonnale merepiirkondades eesmärgiga hinnata meretegevuskava tulemust võrreldes 2030. aasta nullvariandiga. Symphony tulemustest on antud ülevaade Rootsi mere- ja veeameti raportis 2018:1.

Paraleelselt keskkonnamõtjude hindamisega viidi läbi ka jätkusuutlikkuse hindamine. Jätkusuutlikkuse hindamisel lähtuti kolmest jätkusuutlikkuse mõõttest: majandus, ökoloogia ja sotsiaalsed aspektid. Jätkusuutlikkuse hindamine lisab keskkonnahindamisele laiemat perspektiivi, hõlmates ka tegevuskava sotsiaalmajanduslikke ja sotsiaalseid mõjusid. Jätkusuutlikkuse hindamise tulemused on esitatud eraldi raportis.

Enamiku sektorite tegevus ja areng mõjutab keskkonda ja bioloogilist mitmekesisust. Symphony tulemused näitavad, et valdav osa keskkonnamõjust on seostatav maismaalt tulevate või ajalooliste heitmetega. Praegune mere tegevuskava projekt ei sisalda üldse või sisaldab vaid väga väikesi muudatusi enamiku sektorite levikuala suurusel. Läänemere tegevuskavaga kaasnevad muutused võrreldes praegusega vaid energiatootmise ja liiva kaevandamise alal, mingil määral ka kutselise kalapüügi valdkonnas. Seetõttu kaasnevad eelkõige nende sektorite keskkonnamõjuga tagajärjed keskkonnale, mis on seostatavad mere tegevuskavaga, ehkki Symphony meetodil tehtud analüüsid näitavad, et see keskkonnamõju on suhteliselt väike. Allpool on toodud keskkonnamõju kokkuvõtte koondhinnang, IX peatükk.

Keskkonnamõju

Analüüsiga tehti kindlaks mere tegevuskava võimalik otsene ja kaudne mõju inimestele ja keskkonnale, veemajandusele ja füüsilisele keskkonnale, samuti materjalide, tooraine ja energia kasutamisele ning kirjeldati seda mõju.

Tabel 1. Keskkonnamõjude kokkuvõtte, mis kaasnevad mere tegevuskavaga keskkonnale eri aspektidest vastavalt keskkonnaseadustikule võrreldes nullvariandiga. Skaala: positiivne, ei mõjuta, väike negatiivne mõju, mõõdukas negatiivne mõju, suur negatiivne mõju.

KESKKONNA-ASPEKTID KESKKONNA-SEADUSTIK	ELANIKKOND JA INIMESTE TERVIS	LOOMA- VÕI TAIMELIIGID NING MUU BIOLOOGILINE MITMEKESISUS	MAA, MULLD, VESI	ÕHK, KLIMA	MAASTIK, ASUSTUS JA KULTURMAISTU	MAA, VEE JA FÜÜSILISE KESKKONNA, SAMUTI MATERJALI, TOORAINE JA ENERGIA KASUTAMINE
MERE TEGEVUSKAVA TEEMA						
ATRAKTIIVNE ELUKESKKOND	posit.	ei mõjuta	ei mõjuta	ei mõjuta	ei mõjuta	ei mõjuta
ENERGIA	ei mõjuta	kergelt negatiivne	väike negatiivne	positiv	väike negatiivne	positiivne
RIIGIKAITSE	ei mõjuta	ei mõjuta	ei mõjuta	ei mõjuta	ei mõjuta	positiivne
MATERJALILDE LADUSTAMINE JA KAEVANDAMINE	ei mõjuta	väike negatiivne	liten negatiiv	ei mõjuta	väike negatiivne	positiivne
LOODUS	posit.	positiivne	positiivne	ei mõjuta	ei mõjuta	positiivne

TRANSPORT JA SIDE	ei mõjuta	ei mõjuta	ei mõjuta	ei mõjuta	ei mõjuta	ei mõjuta
VEE KASUTAMINE JA MEREBIO-TEHNOLOOGIA	-	-	-	-	-	-
KUTSELINE KALAPÜÜK	ei mõjuta	positiivne	ei mõjuta	ei mõjuta	ei mõjuta	positiivne

Rahva ja inimeste tervis

Üks paljudest eeldustest, et inimestel oleks ka edaspidi tahtmist viibida vabas õhus ning olla looduses sagedamini, on tähtsate loodusväärtuste säilitamine. Selleks on tegevuskava andnud juhised, märkides ära piirkonnad, kus tuleks pöörata erilist tähelepanu seal asuvatele olulistele loodusväärtustele (n). Tuuleenergia tootmise rajamine Läänemere tegevuskavaga hõlmatud alale vastavalt planeeritud kasutusele võib tuua kaasa negatiivse mõju mitmetele ökosüsteemi teenustele, mis omavad tähtsust kasutusvaldkonnas „Atraktiivne elukeskkond“. Hinnang näitab, et tuulejaamade töötamise etapil peaks keskkonnamõju vähenema seoses merepõhja füüsilise vähenemise mõju eeldusliku kahanemisega, kui tuulikute vundamendid ja muud osad on koloniseerinud merepõhjas elavad loomad ja taimed ning veealune müra piirdub tuulejaamade käitamisest tekkiva müraga. Aladel, kus on vaja pöörata erilist tähelepanu tähtsatele loodusväärtustele (n) võib see mõjutada kalapüüki. Kalapüügi piiramine mõnes piirkonnas võib anda positiivse efekti mõnede liikide suurema kohaloleku või ellujäämise näol. Sellel võib olla kalandussektorile positiivne majanduslik mõju püügivõimaluste suurenemise kaudu. Tegevuskaval peaks olema positiivne mõju keskkonnaaspektile „Elanikkond ja inimeste tervis“ .

Loomad, taimed ja bioloogiline mitmekesisus

Mõnedes piirkondades, kus eelistus on antud liiva kaevandamisele ja energiatootmisele, on tegevuskaval hinnangute kohaselt lokaalne negatiivne mõju, mille tõttu on oodata väikest negatiivset mõju keskkonnaaspektile „Loomad ja taimestik ning bioloogiline mitmekesisus“. Samas arvatakse, et selliste alade kasutamine, kus on vaja pöörata eriti suurt tähelepanu olulistele loodusväärtustele (n) annab kutselise kalapüügi ja mereliikluse reguleerimise tulemusena positiivse mõju. Terviklikul hindamisel ei tohiks tegevuskava keskkonnaaspektile „Loomastik, taimestik ja bioloogiline mitmekesisus“ olulisi tagajärgi kaasa tuua, kuid erinevate tegevuste planeerimise, loataotluste läbivaatamise, rajatiste käivitamise ja käitamise etapil on vaja pöörata suurt tähelepanu tegevuskava piirkonnas olevatele loodusväärtustele.

Koos kavandatud piirkondlike kaitsemeetmetega saab eeldatavalt 17,3 % Läänemerest hõlmatud piirkondliku kaitsega. Piirkondlik kaitse katab praegu 16 % merest. Läänemeres on mitme liigi jaoks tehtud kindlaks alad, mis võiksid olla neile kliimapelgupaikadeks. See on osa erilisest tähelepanust, mida pööratakse loodusväärtustega arvestamisele. Mere piirkondliku looduskaitse otsesest suurenemist sellega ei kaasne, kuid see peaks soodustama mitmes piirkonnas bioloogilist mitmekesisust.

Meretuuleenergia mõjutab keskkonda veealuse müra ja füüsilise häirimisega rajatiste paigaldamise ajal. See häirimine on lühiajaline ning Symphony planeerimismeetod seda ei arvesta. Tuuleparkide käitamise etapil peetakse veealust müra väikeseks võrreldes laevaliikluse müraga, kuid veealune müra on siiski koormus, mille kumulatiivset mõju tuleks arvesse võtta. Merepõhja kasutamine toob kaasa teatava füüsilise häirimise ja füüsilise kaotuse, s.o sellega kaasneb elukeskkonnast ilmajäämine. Merepõhjas olevate elupaikade ülevõtmisel energiatootmise vajadusteks paigaldatakse sinna tuulikuvundamendid, millest tekivad kunstlikud merekaljud, mis võivad üldiselt soodustada bioloogilist mitmekesisust, samal ajal kui tuulepark piirab kalastajate, mereliikluse ja puhketegevuste juurdepääsu nendele aladele. Aladel (Ö248 och Ö266), kus kasutusvaldkonnaks on „Energia“, on elukohti, millel on suur väärtus kaladele, aga ka teistele ökosüsteemi osadele. Seetõttu võib tuulepargi rajamine avaldada mõju ka väljaspool energiatootmise piirkondi. Läänemere tegevuskavas ollakse seisukohal, et kooseksisteerimise saavutamine on võimalik, lisades selleks energiatootmise aladele täiendavad märgistused: „eriline tähelepanu suurte loodusväärtustega arvestamisele“ (n), „riigikaitsega arvestamine“ (f). Nii peavad tulevased energia tootmise rajatised kohandama end nende suuniste järgi. Tegevuskava toob energiatootmise tagajärjel kaasa väikese lokaalse negatiivse kumulatiivse keskkonnamõju.

Mere tegevuskavas on Läänemere tegevuskava piirkonnas (peale Sandhammari madaliku, kus luba on olemas) kaks uut liiva kaevandamise piirkonda). Need võivad tuua kaasa negatiivse keskkonnamõju väärtuslike elukeskkondade hägustumise ja kaotsimineku näol, kui liiva kaevandamisel ei kasutata säästlikumaid meetodeid ning see ei toimu piirkonna vähem tundlikes osades. Viimast on soovitatud varasemas uuringus. Siin kaasneb mere tegevuskavaga väike negatiivne keskkonnamõju meres olevale elule (füüsiline kaotsimineku, füüsiline häirimine) võrreldes nullvariandiga (ilma liiva kaevandamiseta, välja arvatud Sandhammari madalikul, kus on luba olemas). Mõju hinnatakse siiski suhteliselt lokaalseks. Suunav ettepanek, mille kohaselt samades piirkondades tuleks pöörata erilist tähelepanu olulistele loodusväärtustele (n) peaks hinnangu kohaselt liiva kaevandamise negatiivset mõju piirama. Kogu keskkonnamõju osas, mis on seotud tegevuskavas antud suunistega liiva kaevandamise osas, on tagajärgede hindamisel lähtunud sellest, et tegevuskavata kusagil uut liiva kaevandamist ei alustata.

Läänemere tegevuskavas kavandatud energiatootmise piirkondades on kutseline kalapüük edaspidi piiratud, mis vähendab lokaalset kalapüügikoormust nendele aladele, kuid samas võib arvata, et kalapüük paikneb ümber lähedalasuvatesse piirkondadesse. Plaanis on juhised erilise tähelepanu pööramiseks olulistele loodusväärtustele (n), seetõttu on arvamused, et tegevuskavas paika pandud suunised viivad kutselise kalapüügi edasise reguleerimiseni näiteks püügivahendite piiramise või kaitsemeetmete teel nagu pingerid, vältimaks pringlite sattumist kaaspüüki. Läänemere tegevuskava piirkonnas on kasutuse „Mereliiklus“ uurimisalasid, mis lähevad läbi väga oluliste loodusväärtustega alade, kus elutsevad ka punasesse raamatusse kantud pringel ja aul. Looduskaitse seisukohalt oleks tervitatav marsruutide reguleerimine. Kuidas lahendada seda planeerimise küljest, tuleb uurida edasi.

Materjalide ladustamise ja kaevandamise alternatiivid

Kumulatiivse keskkonnamõju erinevus nullvariandi ja tegevuskava variandi vahel seisneb selles, et nullvariandis ei ole liiva kaevandamist kuni 2030. aastani, samas kui tegevuskava järgi võiks anda liiva kaevandamisele hoo sisse enne 2030. aastat, lisades kavasse suunavad ettepanekud, s.o Sandhammari madalik, Sandflyttan ja Klippbanken. Isegi juhul, kui liivakaevandamise tulevik on ebakindel, on kasulik, kui sobivad kohad on kindlaks tehtud ajaks, kui liiva kaevandamisega merest algust tehakse. Liiva kaevandamine Sandflyttanil vastab 0,2 % kumulatiivsest keskkonnamõjust Läänemere edelaosa merepiirkonnale ja Sundi väinale, liivakaevandamise alal on mõju umbes 65 %. Merel suurendavad keskkonnamõju omalt poolt mitmed teised sektorid. Liiva kaevandamine Klippbankenil vastab 0,33 % kumulatiivsest keskkonnamõjust Läänemere lõunaosale ning lokaalselt umbes 46 % mõjust liiva kaevandamise piirkonnas. Liiva kaevandamine lokaalne mõju on vee hägustumine, füüsiline häirimine ning elukeskkondade kadumine, füüsiline kaotus ning liivakaevandamise piirkonnas mõju olulistele loodusväärtustele, sealhulgas kalade kudemine, Sandflyttanil ka merelinnud. Liiva kaevandamine Klippbackenil toimub ainult footilise vööndi all transportpõhjal, Sandflyttanil on liiva kaevandamise ala vaid osaliselt footilise vööndi all. Kokkuvõttes hinnatakse Sandflyttanit vähem sobivaks variandiks. Variant, kus mere tegevuskava ei sisalda liiva kaevandamist Sandflyttanil, tooks kaasa väiksema keskkonnamõju Läänemere edelaosas ja Sundis.

Maa, muld, vesi, õhk, kliima, maastik, asustus ja kultuurimaistu

Keskkonnaaspektile „Maa, muld, vesi, õhk, kliima, maastik, asustus ja kultuurikeskkond“ toob mere tegevuskava kaasa eelkõige lokaalse negatiivse keskkonnamõju aladel, kus viiakse uue kasutusalana sisse näiteks liiva kaevandamine või tuulepark. Meretuuleparkide rajamisega kaasnev negatiivne mõju ei ole hinnanguliselt suurem kui positiivne mõju kliimale. Arvestada tuleb ka keskkonda parandavaid meetmeid, mis saavad eeldatavalt teoks, kuna tegevuskava näeb ette erilise tähelepanu pööramise olulistele loodusväärtustele (n). Mere tegevuskaval on väike negatiivne mõju keskkonnaaspekti osale, mis puudutab maastikku, asustust ja

kultuurkeskkonda. Mere tegevuskavaga kaasnevad hinnanguliselt väikesed negatiivsed tagajärjed keskkonnaaspekti osadele „Maa, vesi ja kultuurikeskkond“, positiivsed tagajärjed kliimale. Muudele keskkonnaspekti „Maa, muld, vesi, õhk, kliima, maastik, asustus ja kultuurimaistu“ osadele negatiivseid tagajärgi ei teki.

Aastaks 2030 kasvab mereliiklus Läänemerel hinnanguliselt 50%. Olemasolevast laevateede pindalast peaks siiski jätkuma, et oodatava kasvuga toime tulla. Aastaks 2030 kasvab riigikaitsealase tegevuse mõju proportsionaalselt selle sektori arenguga. Hinnagu kohaselt saavad kaitsejõudude huvid eksisteerida koos kutselise kalapüügi, vabas õhus viibimise ja mereliiklusega. Mere tegevuskavas on näidatud, millistes Läänemere osades tuleks pöörata tuuleparkide rajamisel erilist tähelepanu riigikaitse huvidele ja nendega arvestada. See võib tuua kaasa piirangud tuuleenergia kasutuselevõtu ulatuses. Kokkuvõttes näitab hinnang, et Läänemere arengukava ei too kaasa muutusi heitmekogustes, mis jõuavad õhku ja merre laevaliiklusest ja riigikaitse sektoritest, võrreldes nullalternatiiviga. Heitmekoguste arvestustes lähtuti laevaliikluse teede korrigeerimisest, mis on praegu uurimisel. Arvestused näitavad, et võimalikud korrigeerimised ei too kaasa olulist heitmekoguste suurenemist. Tegevuskava toob taastuenergia tootmise käivitamisega kaasa potentsiaalse süsinikdioksiidi heitmekoguste vähenemise, seega on efekt hinnangu kohaselt positiivne. (COWI, 2018b).

Püsiinfrastruktsioonide rajamine tuulejaamade tarvis võib mõjutada kultuuriloolisi säilmeid nagu laevavrakid. Lubade taotlemise ja väljaandmise protsessis tuleb seda arvestada. Infrastruktsioon tuleb kohandada nii, et mõju võimalikele kinnistele säilmetele oleks minimaalne.

Säästlik ümberkäimine maa, vee ja füüsilise keskkonnaga muus osas ning Muu säästlik ümberkäimine materjali, tooraine ja energiaga.

Kokkuvõttes on hinnang, et Läänemere tegevuskava toob kaasa positiivsed tagajärjed keskkonnaaspektidele „Maa, vee ja füüsilise keskkonnaga ümberkäimine“ ning „Muu materjali, tooraine ja energiaga ümberkäimine“, kuna tegevuskava toetab erinevate valdkondade kooseksisteerimist, liiva kaevandamine merest asendab loodusliku kruusa kaevandamist maismaal ning energiatootmine annab panuse taastuenergiaga.

Nii liiva kaevandamisele kui ka energia tootmisele eelneb keskkonnaseisundi hindamise protsess, mille käigus tuleb analüüsida ja hinnata kohalikku mõju ja tagajärgi eesmärgiga, et keskkonnamõju oleks võimalikult väike. Tegevuskavas on leitud, et teatud sektorid suudavad eksisteerida koos. Alasid, kus on vaja pöörata erilist tähelepanu olulistele loodusväärtustele (n) on käsitletud kohtadena, kus nad eksisteerivad koos ühe või mitme muu kasutusega. Edaspidi on vaja kasutusi kohandada, vähendamaks mõju ja tagajärgi nendele kaitsmist vääriivatele aladele, saavutamaks eesmärki, milleks need alad esile tõsteti.

Läänemere tegevuskava on sobiva kasutuse juhendiks mitmetel aladel, kus tuleb pöörata erilist tähelepanu olulistele loodusväärtustele (n). Paljudel juhtudel on tegemist aladega, mis on tähtsad kalade kudemisalad ning kalade kasvupiirkonnad, mis tähendab seda, et mere tegevuskaval võib olla nendes piirkondades kalavarudele positiivne mõju. See võib tuua kaasa ulatusliku geograafilise efekti. Teiste tegevusalade käivitamisel on seetõttu vaja eeltoodut arvestada ning võtta arutusele võimalik kutselise kalapüügi reguleerimine.

Eesmärkide täitmine ja jätkusuutlikkus

Tegevuskava projekt ning Rootsi keskkonnanäesmärgid

Üldise hinnangu andmine, milline on tegevuskava mõju eesmärgile „Tasakaalus meri ning elav rannik ja saarestik“ on keeruline. Tulemus viitab sellele, et tegevuskaval võib olla potentsiaalselt positiivne mõju tänu juhiste erilise tähelepanu pööramiseks olulistele loodusväärtustele ning kutselise kalapüügikoormuse vähenemisele energiatootmise aladel. Samas toovad tegevuskava energiatootmise suunised kaasa keskkonnakoormuse potentsiaalse suurenemise ning visuaalse mõju, millel mõlemal on potentsiaalselt negatiivne mõju ökosüsteemi kultuurialastele teenustele. Koondhinnang on, et tegevuskava projektiga ei kaasne kogumõju eesmärgi saavutamise võimalusele.

Tegevuskava projekt ning hea keskkonnaseisund merekeskkonna direktiivi kohaselt

Tegevuskava mõju keskkonna kvaliteedinormi „Hea keskkonnaseisund“ saavutamise võimalustele on koondmõju osas Läänemere halduspiirkonnas raskesti hinnatav, kuna tegevuskava projektiga kaasneb nii negatiivset kui ka positiivset mõju. Vajalik on täiendav analüüs, et oleks võimalik teha täie kindlusega kindlaks tegevuskava koondmõju keskkonnakvaliteedi normide saavutamise võimalustele merekeskkonna direktiivi kohaselt.

Läänemere tegevuskava projekti jätkusuutlikkuse hindamine näitab, et nullvariandiga (s.o mere tegevuskavata) võrreldes on tulemus üldiselt positiivne (COWI, 2018b):

Majanduslik jätkusuutlikkus

Majandusliku jätkusuutlikkuse mõõtme osas on analüüsi kokkuvõtlik tulemus positiivne. See tuleneb põhiliselt eeldatavalt positiivsest majanduslikust efektist, mille annab tuuleenergia kasutamine ning liiva kaevandamine Läänemere edelaosas ja Sundis ning Läänemere lõunaosas. Positiivne on ka ökosüsteemi teenuste tugevnemine Läänemere tegevuskava piirkonnas tänu suuremale loodusega arvestamisele, mille tagab tegevuskavasse märgitud eriline tähelepanu olulistele loodusväärtustele (n).

Majanduslik jätkusuutlikkus

Ka jätkusuutlikkuse mõõtme „Ökoloogia“ osas näitab Läänemere tegevuskava projekti analüüs positiivset tulemust. Eelkõige tuleb see kliimat

mõjutavate heitmete vähenemisest tänu tuuleenergia kasutuse laienemisele vastavalt tegevuskava projekti energiatootmise suunistele. Hinnang näitab, et tegevuskava toob kaasa positiivse efekti tänu juhistele erilise tähelepanu osutamiseks olulistele loodusväärtustele (n) üldise kasutusega aladel, riigikaitseks eraldatud aladel ja energiatootmise aladel. Hinnangu kohaselt on tegevuskaval samas negatiivne mõju keskkonnale, milleks on põhiliselt häiriv mõju tuuleparkide rajamise etapil Läänemere tegevuskava piirkonnas, samuti seoses liiva kaevandamise suunistega.

Sotsiaalne jätkusuutlikkus

Ka sotsiaalse jätkusuutlikkuse osas on tulemus positiivne. Tegevuskava projekti positiivne mõju on seostatav uute töökohtade tekkega tänu võimalikule tuuleparkide väljaehitamisele, võimaluste suurenemisele tegelemiseks identiteeti toetavate tegevustega nagu kutseline kalapüük ja puhketegevus, tänu suuremale arvestamisele keskkonnaga ja väiksemale koormusele kultuurimaistutele, kuna tegevuskava piirab teatud aladel põhjas traalimist. Seevastu aga näitab hinnang, et tuuleenergia kasutuse väljaehitamine kooskõlas tegevuskava projektiga võib tuua kaasa erinevate sektorite ja huvide kooseksisteerimise halvenemise Läänemere tegevuskavaga hõlmatud alal.

Piiriülene keskkonnamõju

Piiriülene mõju, mis mere tegevuskava mõjul hinnangu järgi tekib, puudutab eelkõige Taani piiri lähedale jäävaid alasid edelas, Poola suunda lõunas ning Läti, Leedu ja Venemaa suunda idas. Tegemist on liiva kaevandamise, tuuleenergia tootmise ja mereliikluse negatiivse mõjuga, kuid samas ka positiivse keskkonnamõjuga aladelt, kuhu on märgitud eriline tähelepanu olulistele loodusväärtustele (n). Liivakaevandamise piiriülene mõju võib hinnanguliselt tekkida vaid Sandflyttanil Taani piiri lähedal. Symphony abil tehtud analüüs näitab, et aladel, kus tegevuskavas on korruga nii mereliiklus kui ka kutseline kalapüük, kaasneb üldiselt koormus keskkonnale, mida võib olla vaja lahendada piiriülese koostöö abil, sest tegemist on liikuvate tegevusaladega, mille keskkonnamõju on piiriülene. Liikumine annab samas ka võimalused parandamiseks, eriti suure koormusega aladel võib mõnel pool piirata ühiselt piiriülese koostöö raames kalastamist ja mereliiklust, näiteks Läänemere edelaosas koos Taani ja Saksamaaga või Läänemere lõuna- ja kaguosas koos Taani ja Poolaga. Teine tegevus Läänemeres, mis põhjustab piiriülest keskkonnamõju, on tuuleparkide rajamine, mis tekitavad tegevuskavas lokaalse negatiivse mõju, eelkõige siis, kui on vaja pöörata erilist tähelepanu riigikaitse huvidega arvestamisele (f) ja piirkonna olulistele loodusväärtustele. Üks näide on Läänemere kaguosas jääv piirkond, mille piir on Poola poole.

Järeldused ja pilguheit tulevikku

Läänemere tegevuskava eri piirkondade tegevuskava alternatiivi ja nullalternatiivi võrdluse tulemused on erinevad. Väiksematel aladel esineb nii kumulatiivse keskkonnamõju suurenemist kui ka vähenemist. Väiksematel aladel on oodata nii kumulatiivse keskkonnamõju suurenemist

kui ka vähenemist, niisiis kaasneb tegevuskavaga keskkonnamõju ümberjaotumine.

Kõige olulisemad erinevused võrreldes nullalternatiiviga on meretuuleenergia kasutamise laiendamine ning alade eraldamine liiva kaevandamiseks. Kogu Läänemeres on näha transpordi ja kommunikatsioonide (mereliikluse) keskkonnamõju, mida võib täheldada ka nullalternatiivi puhul, võrreldes praeguse olukorraga.

Siin võib tõsta üldiselt esile positiivset mõju – nii keskkonnale kui ka jätkusuutlikkusele – mida peaksid andma alad, kus on antud suunised pöörata erilist tähelepanu olulistele loodusväärtustele (n).

Juhise „Eriline tähelepanu olulistele loodusväärtustele“ (n) laiem kasutamine koos „Üldise kasutuse“ ja „Energiaga“ võiks potentsiaalselt suurendada ökosüsteemi teenuste kättesaadavust, millest on sõltuvad kasutused „Kutseline kalapüük“ ning suur osa kasutusest „Turism ja puhkemajandus“ .

Kumulatiivse keskkonnamõju analüüs planeerimismeetodi Symphony abil näitab, et loodusväärtustega arvestamiseks antud soovitude positiivse mõju nendel aladel kaalub mingil määral üles mõju, mida avaldavad tuuleparkide rajamine ja liiva kaevandamine. Soovitus on siiski teha kindlaks veel alasid, kus tuleks mingil viisil pöörata erilist tähelepanu keskkonnaga arvestamisele ning leida nendel aladel kooseksisteerimise võimalusi erinevate sektoritega.

Hanö lahes teatud liikidele kliimapelgupaikadeks soovitatud alad on samm kliimamuutustest mõjutatud looma- ja taimeliikide tugevama kaitse poole. Tuleviku looduskaitsele võib sellel olla suur väärtus.

Teine soovitus on teha kindlaks alad, kus on suured ja olulised keskkonnaväärtused, mis väärivad kaitsmist. Siin tuleks võtta selge seisukoht, et nendel aladel jäävad loodusväärtused merekaitse alla. See annab neile tugevama kaitse kui eespool nimetatud aladel, kus on nähtud ette keskkonnaga arvestamine. Juhul kui seda peetakse vajalikuks tegevuskava sihtide elluviimiseks, võib Rootsi mere- ja veeamet töötada välja nendele aladele eeskirjad. Need võiksid sisaldada siduvaid piiranguid ning võiksid kujutada endast mõjusamat alternatiivi aladele, kus kehtivad juhised erilise tähelepanu osutamiseks olulistele loodusväärtustele (n).

Kuna mereliiklus mõjutab ilmselgelt ökoloogiliselt väärtuslikku mereala Läänemere kaguosas ja Sundis, tuleks uurida võimalust laevateede ümberpaigutamiseks või mereteede kontsentreerimiseks. Kuna tegevuskaval ei ole võimalik mõjutada mereliiklusest tekkivat koormust, vaid ainult panna paika laevateede asukohad vastavas piirkonnas, oleks vaja viia tegevuskava osas läbi täiendav uuring ka Läänemere edelaosa ja Sundi kohta. Veel ühe koormuse (liiva kaevandamine) soodustamine tegevuskavas selles piirkonnas vajab täiendavat uurimist ja hindamist. Kaevandamise faktiline mõju ja geograafiline ulatus vajavad ka edasist analüüsi Symphony abil.

Mereliikluseks kasutatavate laevateede võimalik korrigeerimine tulevikus tuleb rahvusvaheliselt kooskõlastada ja läbi rääkida, mis seab alusmaterjalidele kõrged nõudmised. Samas annab see võimaluse leida efektiivseid viise mereliikluse, energiatootmise ja ressursside jätkusuutliku kasutamise arengu võimaldamiseks ja stimuleerimiseks.

-----Dokumendi lõpp